

Oncidium crispum, *Cattleya Mossiae*, enz. Deze worden alle als dankbare kamerplanten vermeld, en voorloopig heb ik aan dat rijtje denklijk wel genoeg. Tevens heb ik een paar aardorchideeën besteld, waarvan ik in het begin sprak. Ik heb deze in „Hortus” zien bloeien; maar inderdaad doen ze voor de andere soorten niet onder.

Wanneer mijn kweekerij ook hiermee slaagt, deel ik later wel weer mee, hoe het gegaan is.

Er ligt eene eigenaardige bekoring in, de ontwikkeling eener bloem te volgen, van het oogenblik af, dat het knopje zich nog maar even vertoont, tot op het moment, dat zich de bloemkroon in volle heerlijkheid heeft ontplooid. Dat geldt voor elke plant; maar in buitengewoon hooge mate heb ik

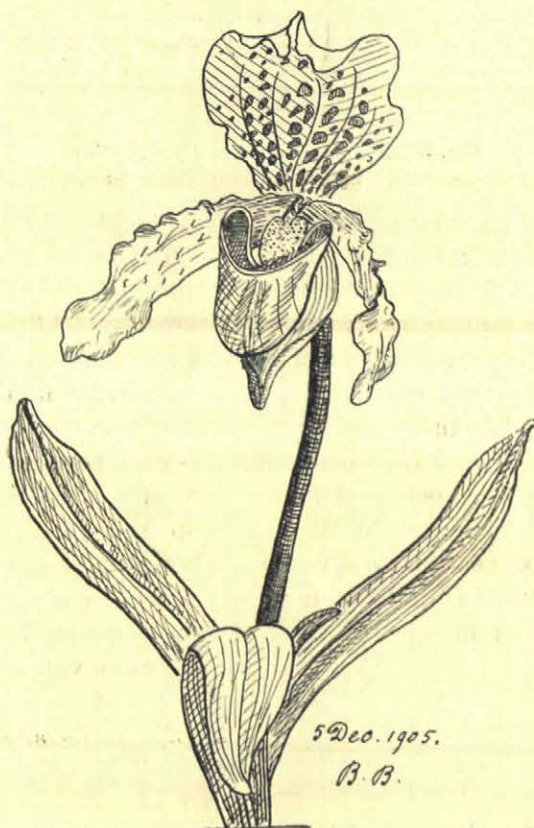

Fig. 7. In vollen bloei.

dat genot gesmaakt bij de ontwikkeling van onze *Cypripedium*, wat misschien wel voor een deel een gevolg is van de omstandigheid, dat het proces zoo langzaam verloopt, terwijl men toch geregeld vooruitgang ziet.

Op Woensdagmiddag 1 Nov. was de knop zóó ver gevorderd, dat de verschillende deelen van het bloemdek begonnen uiteen te wijken, terwijl ze tevens de definitieve kleur begonnen aan te nemen. Dat vond ik zóó aardig, dat ik van een vrij uurtje gebruik maakte, even een schetsje te maken. Dezelfde bloem heb ik met Sint-Nicolaas nogmaals geteekend; toen was ze in vollen fleur, maar nog tot na de Kerstdagen hebben we er genot van gehad.

Al zijn de Orchideeën dan na den bloei al niet fraai te noemen, dit wordt tijdens den bloei ruimschoots vergoed.

Op het eerste gezicht lijkt de bloem van het Venusschoentje erg onbegrijpelijk. Wanneer men echter eenigszins nauwkeurig toeziet, valt het nogal mee, vooral als men eene regelmatig gevormde bloem van eene tulp, lelie of dergelijke er naast legt ter vergelijking. (Zie fig. 4 en 5).

De buitenste krans van 3 bladen stellen den kelk voor, de binnenste 3 vormen den kroon. Met de bloembladen (Petalen) der *Cypripedium* bloem zijn we nu gauw klaar: het zijn de „schoen” en de twee zijdelings uitstaande deelen van het bloemdek. De kelkbladen (Sepalen) zijn wat lastiger te herkennen, maar toch wel uit te zoeken. Het groote, naar bovenstaande blad (de Vlag) is er één van, terwijl het blad dat vlak onder de „schoen” ligt, eene vergroeiing is van de beide andere.

Meeldraden en stampers, en verder de bestuiving, zijn ook wel het vermelden waard; ik zal er evenwel thans niet op ingaan. Ik heb nog een paar aardorchideeën staan, (*Cypripedium Calceolus* en *C. spectabile*), die eerst dit voorjaar zullen bloeien. Als ik er mee slaag, krijgen ze toch stellig haar beurt in „D. L. N.” en dan kan het bestuivingswerk ook eens wat van naderbij gezien worden.

B. Boon.

DE NAJAARSTREK DER ZWALUWEN IN 1905.

Onder zwaluwen versta ik hier uitsluitend huizenboerenzwaluwen, niet de overige soorten.

De meeste in het buitenland verschijnende ornithologische bladen hebben aantekeningen medegedeeld over en zelfs artikelen gewijd aan den abnormalen trek der zwaluwen in 't afgelopen najaar. Ik meen misschien niet kwaad te doen door eenige der meest belangrijke berichten weer te geven en daarbij te voegen wat ik en anderen dienaangaande in Nederland hebben opgemerkt.

Om, eenigszins onbescheiden, met mijn eigen waarnemingen aan te vangen, zij medegedeeld dat hier te Neerlangbroek en in de omgeving veel zwaluwen broeden en wel voornamelijk huiszwaluwen. Van deze soort waren 't vorig jaar meer broedparen dan in 1904 aanwezig. Nu kan het best wezen dat er in 1906 minder zullen zijn, want die vogels zijn wat grillig en verschijnen soms in kleinen getale wanneer men meende doorgaans op vermeerdering te kunnen rekenen. Ze verplaatsen

hunne broedlocaliteit soms zonder dat de menschen de reden daarvan kunnen nagaan. (In nog sterkere mate doen dit de oeverzwaluwen. S.) Maar wanneer in 1906 minder zwaluwen mochten aankomen dan in vorige jaren, dan kan het in dit geval ook liggen aan de abnormale omstandigheden, waaronder de najaarstrek in 1905 plaats had. Ik geloof dat, indien werkelijk vermindering van zwaluwen wordt geconstateerd, dat in de eerste en voornaamste plaats aan meteorologische invloeden te wijten zal zijn.

In mijn dagboek noteerde ik:

15 September. Er zijn nog tal van zwaluwen, vooral huiszwaluwen. (Deze vliegen meestal om den kerktoren.)

De meeste dier huiszwaluwen zijn dien nacht vertrokken, want 16 September noteerde ik de aanwezigheid van wel veel zwaluwen maar daaronder slechts enkele „witgatjes“. De volgende dagen, tot 20 September, schreef ik hetzelfde met bijvoeging dat het aantal vogels toch een weinig scheen te verminderen.

Van 21—30 September was ik eerst te Wiesbaden en later in Brussel, zoodat ik eerst met 1 October mijne waarnemingen heb kunnen voortzetten. Op dien eersten October zag ik slechts één boerenzwaluw over mijn huis in W. Z. W. richting trekkend, den tweeden October twee stuks, scherend over den Hofvijver te 's-Gravenhage, den derden drie stuks naar Z. W. vliegend en voorts:

5 October. Verscheidene boerenzwaluwen op de weiden bij Woerden en Gouda (reizend naar 's-Gravenhage van uit den trein gezien).

6 October. Verscheidene idem op de velden te Overlangbroek.

9 October. Vele idem te Wijk-bij-Duurstede.

12 „ Op reis naar Amsterdam twee idem gezien.

14 October. Zag ik één exemplaar op het landgoed Beverweerd bij Werkhoven (Utr.).

Na dien tijd heb ik geen boerenzwaluwen meer gezien.

De laatste dag waarop ik huiszwaluwen had waargenomen, was 20 September. Na dien tijd zag ik geen enkele meer. Zeer verbaasd was ik dus op 15 October, voor mijn venster staande, te ontwaren dat een heele vlucht dezer vogels bij mijn huis aanwezig was en dat deze dieren op de gebruikelijke zomersche wijze bezig waren insecten te jagen. Het regende dien ganschen dag en nacht hard, de wind was Z. W.—N. W. en er viel zooveel regen dat de waterstand hier geheel ongekend hoog werd en de meeste paden onderliepen, zoodat men ze zelfs met overschoenen aan niet passeeren kon. Den geheelen dag hebben die huiszwaluwen om en bij mijn huis gevlogen, onvermoeid en onverpoosd, zonder dat de geweldige regen hen ook maar in

het minst scheen te hinderen. Den volgende dag waren ze alle verdwenen en ik heb sedert dien ook geen enkel exemplaar meer te zien gekregen.

Tot zoover mijn eigen opmerkingen. Thans laat ik volgen hetgeen mij door anderen welwillend medegedeeld is.

17 October waren de boerenzwaluwen in groot aantal te zien bij Tiel; ook nog verscheidene huiszwaluwen (Kuijlaars).

19 October vijf zwaluwen (Sp?) buiten Groningen en 20 October drie boerenzwaluwen en één witgatje buiten Winschoten (Pelinck Stratingh).

Nadat de zwaluwen reeds eenigen tijd vertrokken waren, zag ik 22 October aan den IJssel te Zalk nog één stuk vliegen 'twelk mij lichtgekleurd toescheen en dat ik daarom schoot (van Hasselt).

Dit stuk, 'twelk de heer van Hasselt mij ten geschenke gaf, zal ik in mijn jaarverslag nader beschrijven.

22 October zag ik tusschen Wageningen en de Grebbe nog meerdere huiszwaluwen (van Pelt Lechner).

23 October zag ik één boerenzwaluw bij Breukelen (van Son).

Verrassend is nog de mededeeling van den heer Kuijlaars te Tiel, die mij onder dagteekening van 6 November schreef: Ik zie hier nog dagelijks boerenzwaluwen, doch huiszwaluwen heb ik na 20 October niet meer gezien. Ik ben benieuwd of ze hier weer zoo lang zullen blijven als in 1903, toen ik op 18 November nog een exemplaar zag.

In 't bovenstaande zijn geresumeerd de berichten die ik ontving. Ik ben echter overtuigd dat op nog zeer veel andere plaatsen, vooral aan onze rivieren en andere wateren, tot laat in den herfst zwaluwen zijn geweest, doch slechts weinige menschen letten er op en zoo worden door de ornithologen slechts enkele sporadische gevallen vernomen.

Het lijkt geen twijfel of vele zwaluwen zijn op hun trek opgehouden door de bittere koude en 't slechte weer in de tweede Octoberhelft.

In de Novembernummers van de te Weenen verschijnende: „Mitteilungen über die Vogelwelt“ zijn heele kolommen gewijd aan den najaarstrek der zwaluwen. Ik wil daaruit eenige grepen doen.

Op 8, 9 en 10 September trokken de zwaluwen die zich bij het Keizerlijk slot te Schönbrunn hadden verzameld, naar het Zuiden. Half September trad een sterke afkoeling der temperatuur in, die op 22 dier maand plaats maakte voor zomersche warmte. Terstond verschenen ook de zwaluwen weer, die dagelijks in troepen te zien waren zelfs toen met October het weder omsloeg en 't andermaal koud werd. *In geen enkel jaar zijn, misschien sedert een halve eeuw, de huiszwaluwen zoolang gebleven als in 1905.* Waren nu die zwaluwen die op

22 Sept. aankwamen, dezelfde die tusschen 8 en 10 dier maand waren afgereisd, of waren het nieuw aangekomenen uit 't Noorden? Voor de beantwoording dezer vraag in eerstbedoelden zin pleit de omstandigheid dat de aankomende scharen uit Zuidelijke richting schenen te arriveeren alsook 't feit dat in 't Zuiden der Monarchie, in Dalmatië, de thermometerstand aanzienlijk was gedaald en aldaar veel neerslag viel. In aanmerking genomen de angst der zwaluwen voor koude en bar weer, is 't niet geheel onmogelijk, dat althans een deel der reizigers is omgekeerd om meer noordelijk op betere weersgesteldheid te wachten.

Uit tal van plaatsen werd niet alleen een laat doortrekken der zwaluwen aan bovenbedoeld blad gemeld, maar vele der ingekomen berichten behelsden mededeelingen over het talmen der vogels op hunne doorreis, toe te schrijven aan de ellende die ze door de ongunstige weersgesteldheid, vooral in het bergland, te verduren hadden.

Het ergst schijnt 't wel geweest te zijn in Zwitserland waar de vogels door de vroeg ingevallen sneeuwvlagen werden verrast. Koude en honger drongen ze in de dorpen hun toevlucht te nemen waar ze in menigte verongelukten. Het zal den lezers van de L. N. niet onbekend zijn, althans vele dagbladen hebben het gemeld, dat vogelliefhebbers te Luzern de neergevallen. maar nog in leven zijnde zwaluwen, opnamen en warm verpakt per sneltrein langs de St. Gothard-spoorweg naar het zonnige Zuiden stuurden, waar de stationsbeambten te Chiasso de dieren weer vrijlieten.

Vogels, een deel van hun trek per sneltrein en nog wel door een der langste tunnels volbrengende, zijn er vóór dien nog wel niet geweest!

Ook uit Spiers werden talrijke zwaluwen per D-trein over Basel naar Italië geëxpedieerd en er wordt bij bericht, dat de Spoorweg-Maatschappijen zwaluwzendingen gratis ten vervoer aannamen.

Het aanhoudende koude en natte weer in den nazomer heeft, zoo veronderstelde men, den groei van het tweede broedsel der zwaluwen zoodanig tegengehouden dat de jonge dieren, toen de tijd gekomen was, niet krachtig genoeg waren voor de verre reis naar het Zuiden.

Uit de Pfalz schreef men: Reeds sedert 20 Sept. heerscht alhier, en in andere streken zal 't wel niet beter zijn, uiterst ruw weder. Bij een temperatuur van slechts 7—8° vallen dagelijks hevige regenbuien en zelden heeft de wijnoogst bij zulke ongunstige weersgesteldheid plaats gehad als in dit jaar. Door dit ruwe weder lijden vooral de zwaluwen. Alle muggenzwermen die anders de zoele herfstlucht vervullen en de zwaluwen rijkelijk voedsel bieden, ontbreken sedert een paar weken geheel en al. Dientengevolge zijn de vogels in grooten nood ge-

raakt en vliegen, doodafgemat, laag langs den grond en gaan in grooten getale ten gronde.

Naar de dood aangetroffen exemplaren te oordeelen, waren het bijna uitsluitend jongen die op deze wijze omgekomen zijn.

Uit de omgeving van Olten (Zwitserland) werd 'tzelfde gemeld: gebrek aan insecten tengevolge van de koude en de vroeg ingevallen sneeuw, en daardoor groote sterfte onder de zwaluwen.

Dergelijke berichten zijn nog uit verscheidene andere, vooral bergachtige streken, ontvangen, waar half October reeds vorst en sneeuw de nog niet-geoogste voedingsplanten vernietigden en tegelijk aan vele zwaluwvogels het leven kostten.

In den Elzas en 't noorden van Zwitserland werden tot zeer laat in November zwaluwen opgemerkt en tevens hier en daar een aardig voorbeeld van aanpassing dezer dieren aan de omstandigheden opgemerkt. Men zag namelijk dat de overgebleven zwaluwen, die geen vliegende insecten meer konden vinden, evenals roeken den ploeg op de akkers volgden en zich gretig stortten op de wormen die uit den opgeploegden grond te voorschijn kwamen.

Ik zal het hierbij laten. De menigte ingekomen berichten over op den trek opgehouden en verongelukte zwaluwen zijn alle eensluidend en men is het over de oorzaak van dezen onheilstrekk volkomen eens.

Het zal niet zonder belang zijn in 't aanstaand voorjaar na te gaan of de boeren- en vooral de meelzwaluwen die in ons land broeden in getalsterkte zijn achteruitgegaan of niet.

Neerlangbroek, 4 Januari 1906. SNOUCKAERT.

VOGEL WONINGEN.

Onze lezers kunnen weer een goed werk doen en wel door ons vele brieven te zenden over hun ervaringen met nesthokjes. Wij hebben er al wel brieven over ontvangen, maar die bevatten meer vragen dan mededeelingen en soms zelfs verwijten, net of wij het helpen kunnen, dat de musschen zoo brutaal zijn of dat de tuinman zich vergist heeft in de richting van den wind.

Er is beweerd, dat de Berlepsch-nesthokjes niet-doelmatig zijn en dat menig jong broedsel er totaal in verongelukt is. Andere systemen worden aanbevolen en omtrent de vraag van al of niet schoonhouden, tijd van plaatsing, hoogte van standplaats, bestaan de meest uiteenlopende meeningen. En menigeen wordt van het aanschaffen van nesthokjes weerhouden door de overweging, dat het nog lang niet zeker is, of zij wel ergens toe deugen.